

SERMO CCCXLVII¹.*De timore Dei, I.*

I. MULTA nobis, fratres, de Dei timore praecepta sunt, et quam sit utile timere Deum, innumerabiliter divina Eloquia sonuerunt. Ex qua uberrima copia pauca me commemorantem, et ad ea, quantum pro temporis brevitate potuero, disserentem libenter advertite. Quis non sapientem se esse laetetur, aut si nondum est, esse desideret? Sed quid dicit Scriptura? « Initium sapientiae timor Domini². » Quem non regnare delectet? Sed audiamus quid in Psalmo Spiritus moneat: « Et nunc, reges, » intelligite, erudimini qui iudicatis terram: servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore³. » Unde et Apostolus dicit: « Cum timore et tremore vestram ipsum salutem operamini⁴. » Legimus etiam scriptum: « Concupisti sapientiam, serva iustitiam, et Dominus » praebebit illam tibi⁵. » Multos enim reperimus negligentissimos iustitiae, et avidissimos sapientiae. Hos docet Scriptura divina pervenire non posse ad id quod appetunt, nisi servando quod negligunt. « Serva, inquit, » iustitiam et praebebit illam tibi Dominus, quam concupisti sapientiam. » Quis autem potest, nisi Deum timeat, servare iustitiam? Dicit enim alio loco: « Nam » qui sine timore est, non poterit justificari⁶. » Porro si Dominus non praebet sapientiam, nisi servanti iustitiam,

¹ Alias 17, de Sanctis. — ² Psal. cx, 10, et Eccli. 1, 16. — ³ Psal. 11, 10, 11. — ⁴ Philip. 11, 12. — ⁵ Eccli. 1, 33. — ⁶ Ibid. 28.

qui autem sine timore est, non poterit justificari: recurritur ad illam sententiam: « Initium sapientiae timor » Domini. »

II. Isaïas etiam propheta cum septem illa notissima dona spiritalia commendaret, incipiens a sapientia pervenit ad timorem Dei, tanquam de sublimi descendens ad nos, ut nos doceret ascendere. Inde ergo coepit, quo volumus pervenire; et illuc pervenit, unde debemus incipere. « Requiescet in eo, inquit, Spiritus Dei, spiritus » sapientiae et intellectus, Spiritus consilii et fortitudinis, » Spiritus scientiae et pietatis, Spiritus timoris Domini¹. » Sicut ergo ille, non deficiendo, sed docendo a sapientia usque ad timorem descendit; sic nos, non superbiendo, sed proficiendo a timore usque ad sapientiam oportet ascendere. « Initium enim sapientiae timor Domini. » Ipsa est enim convallis plorationis, de qua Psalmus dicit: « Ascensiones in corde ejus disposuit in convalle plorationis². » Per convallem quippe humilitas significatur. Quis est autem humilis, nisi timens Deum, et eo timore conterens cor in lacrymis confessionis et poenitentiae? Quia « Cor contritum et humiliatum Deus non spernit³. » Sed non timeat ne in convalle remaneat. In ipso enim corde contrito et humiliato, quod Deus non spernit, ascensiones per quas in illum assurgamus, ipse disposuit. Nam ita Psalmus dicit: « Ascensiones in corde ejus disposuit » in convalle plorationis, in locum quem disposuit. » Ubi sunt ascensiones? « In corde, » inquit. Sed unde ascendendum est? Utiq; a convalle plorationis. Et quo ascendendum est? « In locum, inquit, quem disposuit. » Quis iste est locus, nisi quietis et pacis? Ibi enim est illa clara, et quae nunquam marcescit sapientia. Unde ad nos exercitandos quibusdam doctrinae gradibus descendit

¹ Isaï. xi, 2, 3. — ² Psal. lxxxiiii, 6. — ³ Id. l, 19.

Isaïas a sapientia usque ad timorem, a loco scilicet sem-
piterne pacis usque ad convallem temporalis plorationis:
ut nos in confessione poenitentiae dolendo, gemendo,
flendo, non remaneamus in dolore et gemitu et fletu;
sed ascendentes ab ista convalle in montem spiritalem,
ubi civitas sancta Jerusalem mater nostra aeterna fundata
est, imperturbabili laetitia perfruamur. Ergo ille cum
praeposuisset sapientiam, lumen scilicet mentis indefi-
ciens, adjunxit intellectum: tanquam quaerentibus unde
ad sapientiam veniretur, responderet, ab intellectu;
unde ad intellectum, a consilio; unde ad consilium, a
fortitudine; unde ad fortitudinem, a scientia; unde ad
scientiam, a pietate; unde ad pietatem, a timore. Ergo
ad sapientiam, a timore; quia « Initium sapientiae timor
» Domini. » A convalle plorationis usque ad montem pacis.

III. « Beati enim pauperes spiritu, quoniam ipsorum
» est regnum caelorum¹. » Ipsi sunt in convalle humiles,
ipsi in tremore, cor contritum et humiliatum sacrificant
Deo: unde ascendunt ad pietatem, ut non resistent vo-
luntati ejus, sive in sermonibus ejus, ubi non capiunt
sensum ejus; sive in ordine ipso et gubernatione creaturae,
cum pleraque aliter accidunt, quam privata hominis vo-
luntas exposcit: ibi quippe dicendum est: « Verum non
» quod ego volo, sed quod tu vis, Pater². Beati enim
» mansueti, quoniam ipsi haereditate possidebunt terram³: »
non terram morientium, sed terram de qua dictum est,
« Spes mea es tu, portio mea in terra viventium⁴. » Ab
ista quippe pietate merebuntur scientiae gradum, ut no-
verint non solum mala praeteritorum peccatorum suorum,
de quibus in primo gradu poenitentiae dolore flevissent,
sed etiam in quo malo sint hujus mortalitatis et peregrina-
tionis a Domino, etiam cum felicitas saecularis arridet.

¹ Matth. v, 3. — ² Id. xxvi, 39. — ³ Id. v, 4. — ⁴ Psal. cxli, 6.

Nam ideo scriptum est: « Qui apponit scientiam, appo-
» nit et dolorem¹. Beati enim lugentes, quoniam ipsi
» consolabuntur². » Inde assurgunt ad fortitudinem, ut
mundus eis crucifigatur, et ipsi mundo, ut in hujus vitae
perversitate et abundantia iniquitatis charitas non refrige-
scat; sed toleretur fames sitisque justitiae, donec ad
ejus saturitatem veniatur in illa immortalitate sanctorum,
et societate Angelorum. « Beati enim qui esuriunt et si-
» tiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur³. » Verum-
tamen propter inquietudinem tentationum, et quod dictum
est: « Vae mundo ab scandalis⁴, » si qua forte delicta
minutatim furtimque subrepunt, quibus humana praeco-
cupatur infirmitas, consilium deesse non debet. Neque
enim tantum potest in ista mortali vita ille fortitudinis
gradus, ut qui cum astutissimo adversario continua cer-
tatione confligit, non aliquando feriat: maxime per
tentationes linguae, ubi « Si dixerit quis fratri suo: Fatue,
» reus erit gehennae ignis⁵. » Quod est ergo consilium,
nisi quod Dominus dicit: « Dimittite, et dimittetur vobis? »
Et ideo sicut in gradibus quos per Isaïam discimus, quin-
tum est consilium; sic in Evangelio in illis beatitudinis
laudibus quinto loco ponitur: « Beati misericordes, quo-
» niam ipsi misericordiam consequentur⁶. » Sextus apud
Isaïam intellectus: ubi ab omni falsitate carnalis vani-
tatis corda mundantur, ut pura intentio dirigatur in
finem. Propterea sexto loco etiam Dominus dixit: « Beati
» mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt⁷. » Cum
vero ad finem perventum fuerit, jam consistitur, jam
requiescitur, jam secunda pace triumphatur. Et quis finis,
nisi Deus Christus? « Finis enim legis Christus ad jus-
» titiam omni credenti⁸. » Et sapientia Dei quis, nisi

¹ Eccle. i, 18. — ² Matth. v, 5. — ³ Ibid. 6. — ⁴ Id. xviii, 7. — ⁵ Id. v, 22. — ⁶ Ibid. 7. — ⁷ Ibid. 8. — ⁸ Rom. x, 4.

Christus? Et filius Dei quis, nisi Christus? In illo ergo sapientes, et in illo filii Dei fiunt, quicumque fiunt: et hæc est pax plena atque perpetua. Ideo cum apud Isaiam sit septima sapientia sursum versus ascendentibus, unde cœpit ipse ad nos docendo descendere, septimo etiam loco Dominus qui nos erigit, posuit: « Beati pacifici, » quoniam filii Dei vocabuntur¹. » Has igitur promissiones habentes, et his gradibus tendentes ad Dominum, omnia mundi hujus aspera et dura toleremus, nec nos ejus frangat sævitia, qua victa in æterna pace gaudebimus. Ad hoc nos enim jam demonstrato fine cohortatur octava sententia: « Beati qui persecutionem patiuntur » propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum². »

SERMO CCCXLVIII³.

De timore Dei, II.

I. Non dubito, dilectissimi fratres, insitum esse cordibus vestris timorem Dei quo ad veram et solidam fortitudinem perducamini. Cum enim fortis ille dicatur, qui neminem timet; perverse fortis est, qui primo Deum non vult timere, ut timendo audiat, audiendo diligit, et diligendo non timeat. Tunc erit vere fortissimus, non superba durtia, sed secunda justitia. Sic etiam scriptum est: « Timor Domini, spes fortitudinis⁴. » Cum enim timetur poena quam minatur, discitur amari præmium quod pol-

¹ Matth. v. 9. — ² Ibid. 10. — ³ Alias 214 de Tempore. — ⁴ Prov. xiv, 26.

licetur: ac sic per timorem poenæ bona vita retinetur; per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla poena timeatur. Quapropter discat timere, qui non vult timere. Discat ad tempus esse sollicitus, qui semper vult esse securus. Ut enim dicit Joannes: « Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem¹. » Dixit sane, et veraciter dixit. Si ergo habere non vis timorem, prius vide utrum jam perfectam habeas charitatem, quæ foras mittit timorem. Si vero ante istam perfectionem timor excluditur, superbia inflat, non charitas ædificat. Nam sicut in bona valetudine fames non fastidio, sed cibo pellitur; ita in bona mente timor non vanitate, sed charitate pellendus est.

II. Discute itaque conscientiam tuam, quisquis timere jam non vis. Noli superficiem compalpate, descende in te, penetra interiora cordis tui. Rimare diligenter, utrum nulla ibi vena venenata tabificum amorem sæculi sugat et sorbeat, utrum nulla carnalis voluptatis movearis et capiaris illecebra, nulla inani jactantia tumidus extollaris, nulla cura vanitatis exæstues: audeas nuntiare purum ac liquidum te videre, quidquid latebrarum in conscientia perscrutaris, a factis, a dictis, a cogitationibus pravis; si jam iniquitatis diligentia non fatigat, utrum æquitatis negligentia nulla subrepat. Si hæc ita sunt, recte gaudes, gaude esse te sine timore. Excluserit autem eum charitas Dei, quem diligis ex toto corde, et ex tota anima, et ex tota mente tua. Excluserit eum et charitas proximi, quem diligis tanquam te ipsum: et ideo pro illo satagis, ut etiam ipse tecum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente diligit Deum: quia non aliter recte diligis et te ipsum, nisi quia sic diligis Deum, ut non propterea minus eum

¹ 1 Joan. iv, 18.

diligas, quia converteris vel ad te ipsum. Si autem quamvis intra te ipsum nulla irritaris cupiditate, (quod quidem de se quis audeat gloriari?) tamen si te ipsum in te ipso diligis, et de te ipso tibi places, hoc ipsum vehementius timere debes, quia nihil times. Non enim quacumque dilectione foras mittendus est timor, sed recta dilectione qua tota diligimus Deum, et propterea proximum, ut sic et ipse diligit Deum. Se autem in se diligere, et sibi placere, non est justitiæ charitas, sed superbiæ vanitas. Ac per hoc Apostolus justa reprehensione percussit se ipsos amantes et sibi placentes. « Perfecta ergo charitas foras » mittit timorem. » Sed ea dicenda est charitas, quæ non est vilitas. Quid autem vilius quam homo sine Deo? Ecce quid amat, qui se ipsum non in Deo, sed in se ipso amat. Recte huic dicitur: « Noli altum sapere, sed time¹. » Quia enim altum sapit, et ideo non timet, utique perniciose non timet, qui non in solido collocatur, sed flatu superbiæ ventilatur². Neque mitis et pius est, qui se ipsum in se ipso amat et laudat: sed elatus et ferox, non novit dicere: « In Domino laudabitur anima mea, au- » diant mites, et jucundentur³. » Quid enim boni amat, qui forte hoc ipsum propter hoc ipsum amat nihil timere? Potest enim hoc sibi persuadere, non sanitate, sed immanitate. Verbi gratia, est aliquis audacissimus latro, quanto perverse fortior, tanto periculose crudelior, qui propter ipsum amorem suum quo amat nihil timere, ingentia facinora moliatur, ut quod amat exerceat, et exercendo corroboret: quanto ejus fuerint majora commissa, tanto major erit non timentis audacia. Non hoc ergo pro magno bono amandum est, quod in homine pessimo inveniri potest.

III. Quapropter irridendi sunt hujus mundi philo-

¹ Rom. xi, 20. — ² Florus ibid. — ³ Psal. xxxiii, 3.

sophi, non solum Epicurei, qui etiam ipsam justitiam venalem habent, carnalis pretio voluptatis. Dicunt enim propterea sapientem, justum esse debere, ut vel acquirat, vel teneat ex corpore voluptatem. Nam et hi fortissimos se jactant, et nihil omnino timere se dicunt: quia nec quidquam Deum res humanas curare arbitrantur, et consumpta ista vita nullam postea credunt futuram; et si quid eis adversitatis in hac ipsa contingit, eo se munitos existimant, quia corporis voluptatem, cum eam in ipso corpore tenere non possunt, possunt tamen animo cogitare, et ea cogitatione sese oblectando, corporalis voluptatis beatitudinem, etiam contra corporalis doloris impetum custodire. Numquid non et apud istos dilectio foras mittit timorem? Sed dilectio sordidissimæ voluptatis, imo dilectio turpissimæ vanitatis. Nam cum ipsam voluptatem de membris corporis irruens dolor excluserit, per falsam ejus imaginem in animo vanitatis remanebit. Quæ vanitas tantum amatur, ut cum eam vanus homo totis viribus cordis amplectitur, etiam doloris sævitia mitigetur. Non solum ergo isti deridendi sunt, sed etiam ipsi Stoïci. Nam istæ duæ sectæ Epicureorum et Stoïcorum, sicut in Apostolorum Actibus legimus, adversus lumen Pauli nostri fumos suos ausæ sunt jactitare¹. Nam et Stoïci se fortissimos præferunt, et non propter corporis voluptatem, sed propter animi virtutem, id ipsum non timere propter non timere custodiunt, typho turgidi, et non sapientia sanati, sed errore durati. Eo quippe minus minusque sani sunt, quo ægotum animum a se ipsis sanari posse crediderunt. Hanc autem putant esse animi sanitatem, ut nec misereri dicant debere sapientem. Si enim miseretur, inquiunt, dolet: quod autem dolet, sanum non est. O stulta cæcitas! Quid si eo minus

¹ Act. xvii, 18.

dolet, quo sanum non est? Interest enim utrum perfecta sanitate non doleat: quale erit sanctorum et corpus et animus in resurrectione mortuorum, quam isti non credunt; quia indoctos magistros habent, cum se ipsos habent. Interest ergo utrum aliquid sanitate, an stupore non doleat. Nam secundum sanitatem hujus mortalitatis sana caro cum pungitur dolet. Qualis est et animus secundum istam vitam bene affectus, qui compunctus laborantis miseria, condolescit misericordia. Caro autem graviore morbo stupida, vel amisso etiam spiritu mortua, nec cum pungitur dolet: qualis est istorum animus, qui sine Deo philosophantur, vel potius præfocantur. Sicut enim corpus animo inspiratum, sic Deo inspiratus ipse animus vivit. Videant ergo isti, qui non dolent nec timent, ne forte non sint sani, sed mortui.

IV. Timeat autem Christianus, antequam perfecta charitas foras mittat timorem: credat et intelligat se peregrinari a Domino, quandiu vivit in corpore quod corrumpitur et aggravat animam. Tanto minor sit timor, quanto patria quo tendimus propior. Major enim timor debet esse peregrinantium, minor propinquantium, nullus perveniendum. Sic et timor perducit ad charitatem, et perfecta charitas foras mittit timorem. Timeat autem Christianus, non eos qui corpus occidunt, et postea non habent quid faciant¹: sed eum qui habet potestatem et corpus et animam in gehennam ignis occidere. Est autem alius « Timor Domini castus permanens in sæculum sæculi². » Non ergo cum perfecta charitas foras mittit, alioquin non permaneret in sæculum sæculi: nec frustra, cum dictum esset: « Timor Domini, » additum est « Castus; » atque ita conjunctum est, « Permanens in sæculum sæculi. » Quare, nisi quia ille timor, quem foras

¹ Luc. xii, 4. — ² Psal. xviii, 10.

charitas mittit, propterea pungit animam, ne amittatur aliquid, quod in creatura diligitur, vel ipsa salus et requies corporalis, aut aliquid tale post mortem? Propterea enim timentur et apud inferos poenæ et dolores ac tormenta gehennarum. Cum vero cavet anima, ne Deus illam desertus deserat, timor est castus permanens in sæculum sæculi. De quo latius dicerem, nisi Sermo jam longior et meis senilibus viribus, et vestræ fortasse satietati parcere cogeret.

SERMO CCCXLIX¹.

De charitate, et de cæco illuminato.

I. De charitate nobis paulo ante Apostolus loquebatur, cum ejus Epistola legeretur; et eam nobis sic commendabat, ut intelligeremus cætera omnia, quamvis magna Dei dona, sine ulla nihil prodesse. Ubi autem ipsa est, sola esse non potest. Et nos ergo Vestræ Charitati Sermonem de charitate reddamus. Charitas alia est divina, alia humana: alia est humana licita, alia illicita. De his ergo tribus charitatibus vel dilectionibus, duo enim nomina habet apud Latinos, quæ Græce ἀγάπη dicitur, quod Dominus donaverit dicam. Hæc ergo prima est distributio mea, quod dixi, aliam humanam, aliam divinam esse charitatem: eandemque humanam in duo distribui, quod alia sit licita, alia illicita. Prius ergo loquor de humana licita, quæ non reprehenditur: deinde de humana illicita, quæ damnatur: tertio de divina, quæ nos perducit ad regnum.

¹ Alias de Tempore 52.

II. Ut ergo breviter insinuem, licita est humana charitas, qua uxor diligitur; illicita, qua meretrix vel uxor aliena. In foro enim et plateis magis licita charitas diligitur quam meretrix: in domo Dei, in templo Dei, in civitate Christi, in corpore Christi, etiam meretricis amor ad gehennas amantem perducit. Licitam ergo charitatem habete: humana est; sed, ut dixi, licita est. Non solum autem ita licita est, ut concedatur: sed ita licita, ut si defuerit, reprehendatur. Liceat vobis humana charitate diligere conjuges, diligere filios, diligere amicos vestros, diligere cives vestros. Omnia enim ista nomina habent necessitudinis vinculum, et gluten quodam modo charitatis. Sed videtis istam charitatem esse posse et impiorum, id est, paganorum, Judæorum, hæreticorum. Quis enim eorum non amat uxorem, filios, fratres, vicinos, affines, amicos, etc. Hæc ergo humana est. Si ergo tali quisque crudelitate effertur, ut perdat etiam humanum dilectionis affectum, et non amet filios suos, et non amet conjugem suam; nec inter homines numerandus est. Non enim laudandus est qui amat filios suos, sed damnandus est qui non amat filios. Adhuc enim videat cum quibus debet ei esse dilectio ista communis. Amant filios et feræ: amant filios aspides, amant filios tigrides, amant filios leones. Nulla enim bestia est, quæ non filiis suis blande immurmuret. Nam cum terreat homines, parvulos fovet. Fremet leo in sylvis, ut nemo transeat: intrat in speluncam, ubi habet filios suos, omnem rabiem feritatis exponit. Foris eam ponit, cum ipsa non ingreditur. Ergo qui non amat filios suos etiam leone peior est. Humana sunt ista, et licita sunt.

III. Illicitum amorem cavete. Membra Christi estis, et corpus Christi estis. Audite Apostolum et terremini. Non potuit enim gravius dicere, non potuit vehementius,

non potuit acrius deterrere Christianos ab amore fornicationum, nisi ubi dixit: « Tollens ergo membra Christi, » faciam membra meretricis¹. » Ut autem hoc diceret, superius ait: « Nescitis, quia qui adhæret meretrici, unum » corpus efficitur²? » Et testimonium de Scriptura dedit quod scriptum est: « Erunt duo in carne una³. » Dictum est enim hoc divinitus; sed de viro et uxore ubi licet, ubi concessum est, ubi honestum est; non ubi turpe, non ubi illicitum, non ubi omni ratione damnabile. Sicut autem una fit caro in permixtione licita viri et uxoris: sic una fit caro in permixtione illicita meretricis et amatoris. Cum ergo una fit caro, illud te terreat, illud exhorreat quod addidit: « Tollens ergo membra Christi. » Membra Christi attende, Christiane: membra Christi noli in altero, in te attende membra Christi, qui emptus es sanguine Christi: « Tollens ergo membra Christi, faciam » membra meretricis? » Hoc qui non horret, Deo horret.

IV. Prorsus, prorsus obsecro vos, fratres mei: ecce ponamus, quod non est, promisisse Deum talibus impunitatem, et dixisse: Qui talia fecerint, miserebor eorum, non eos damnabo. Faciamus hoc dixisse Deum. Etiam promissa impunitate tollit quisque membra Christi, et facit jam membra meretricis? Non facit, si est ibi tertia divina dilectio. Etenim tres dilectiones commemoravi: de tribus me, quod Dominus daret, dicturum esse promisi; de licita humana, de illicita humana, de illa excellenti atque divina. Interrogemus divinam charitatem, et ponamus ante illam duas humanas charitates et dicamus ei: Ecce licita charitas humana, qua uxor diligitur, et filiæ aliæque necessitudines sæculares: ecce alia illicita, qua diligitur meretrix, qua diligitur ancilla aliena, qua diligitur aliena filia non petita, non promissa, qua diligitur

¹ 1 Cor. vi, 15. — ² Ibid. 16. — ³ Gen. ii, 24.

uxor aliena. Duæ ante te sunt charitates; cum qua istarum vis manere? Qui eligit manere cum illa humana licita, cum illa humana illicita non manet. Nemo sibi dicat: Ambas habeo. Si ambas habes admittendo ad te dilectionem meretricis, injuriam facis tanquam matronæ, quæ ibi habitat, divinæ charitati. Puto enim, quia si homo conjugatus sis, et diligas meretricem, non mittis meretricem in domum tuam, ut habitet cum matrona tua. Non usque adeo progredieris. Tenebras quæris, latebras quæris, turpitudinem non profiteris. Sed et qui non habent uxores, et sunt meretricum quasi licentius amantes, (ideo dixi quasi, quia et ipsi damnantur, si jam sunt fideles:) puto quia et adolescens nondum habens uxorem, si diligat meretricem, non eam facit habitare cum sorore sua, non eam facit habitare cum matre sua, ne injuriam faciat humanæ pudicitiae, ne offendant decus sanguinis sui. Si ergo non facis habitare meretricem, quam diligis, cum matre tua, cum sorore tua, ne, sicut dixi, offendas decus sanguinis tui; facis habitare in corde tuo dilectionem meretricis cum dilectione Dei, et offendis decus sanguinis Christi?

V. Amate Deum, nihil melius invenitis. Amatis argentum, quia melius est ferro et æramento: amatis plus aurum, quia melius est argento: amatis plus lapides pretiosos, quia et auri pretium superant: amatis postremo istam lucem, quam dimittere formidat omnis qui mortem timet: amatis, inquam, istam lucem, quomodo eam amore quodam ingenti desiderabat, qui post Jesum clamabat: « Miserere mihi, fili David¹. » Clamabat cæcus Christo transeunte. Metuebat enim ne transiret, et non sanaret. Et quantum clamabat? Ut turba prohibente non taceret. Vicit contradictorem, tenuit Salyatorem. Obstre-

¹ Luc. xviii, 38.

pentibus turbis et clamare prohibentibus, stetit Jesus, vocavit eum, et dixit ei: « Quid vis tibi fieri? Domine, » inquit, ut videam. Respice, fides tua te salvum fecit¹. » Amate Christum; desiderate lumen, quod est Christus. Si desideravit ille lumen corporis, quanto plus lumen cordis desiderare debetis? Ad eum, non vocibus, sed moribus clamemus. Vivamus bene, mundum contemnamus: nihil nobis sit omne quod transit. Reprehensuri sunt nos, quando sic vixerimus, quasi dilectores nostri homines sæculares, amantes terram, sapientes pulverem, nihil de cælo ducentes, auras liberas corde, nare carpentes: reprehensuri sunt nos procul dubio, atque dicturi, si viderint nos ista humana, ista terrena contemnere: Quid pateris? quid insanis? Turba illa est contradicens, ne cæcus clamet. Et aliquanti Christiani sunt, qui prohibent vivere christiane: quia et illa turba cum Christo ambulabat, et vociferantem hominem ad Christum ac lucem desiderantem ab ipsius Christi beneficio prohibebat. Sunt tales Christiani: sed vincamus illos, vivamus bene; et ipsa vita sit vox nostra ad Christum. Stabit; quia stat.

VI. Nam et ibi mysterium magnum est. Transiens erat ille, quando ille clamabat: quando sanavit, stetit. Transitus Christi intentos nos faciat ad clamandum. Quis est transitus Christi? Quidquid pro nobis temporaliter pertulit, transitus ejus est. Natus est, transiit: numquid adhuc nascitur? Crevit, transiit: numquid adhuc crescit? Suxit: numquid adhuc fugit? Defessus dormivit: numquid adhuc dormit? Manducavit et bibit: numquid adhuc facit? Postremo pressus est, vinctus est, verberatus est, spinis coronatus est, alapis cæsus est, sputis illitus, ligno suspensus, occisus, lancea percussus, sepultus

¹ Luc. xviii, 41.

resurrexit : adhuc transit. Ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris : stetit. Clama quantum potes : modo te illuminat. Nam et in eo ipso quod « Verbum erat » apud Deum, » utique stabat; quia non mutabatur. « Et » Deus erat Verbum : et Verbum caro factum est¹. » Caro per transitum multa fecit, et passa est : Verbum stetit. Ipso Verbo cor illuminatur; quia ipso Verbo caro, quam suscepit honoratur. Tolle Verbum, quid est caro? Hoc est quod tua. Caro autem Christi ut honoretur : « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. » Clamemus ergo; et bene vivamus.

VII. Amate filios vestros, amate conjuges vestras, et si sæculariter. Nam secundum Christum amare debetis, ut secundum Deum illis consulatis, et non in eis nisi Christum diligatis, et oderitis in vestris si Christum habere noluerint. Ipsa enim est charitas illa divina. Nam quid eis proderit transitoria et mortalis charitas vestra? Tamen quando et humanitas diligitis, plus Christum amate. Non dico ut non diligas uxorem, sed plus dilige Christum. Non dico ut non diligas patrem, non dico ut non diligas filios; sed plus dilige Christum. Audi illum dicentem, ne mea putes ista verba : « Qui amat patrem » aut matrem plus quam me, non est me dignus². » Quando audis : « Non est me dignus, » non times? De quo dicit Christus : « Non est me dignus, » non est cum illo : qui cum illo non erit, ubi erit? Si non amas cum illo esse, time sine illo esse. Quare time sine illo esse? Quia cum diabolo eris, si cum Christo non fueris. Et ubi erit diabolus? Audi ipsum Christum : « Ite in ignem » æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus³. » Si igne cœli non accenderis, ignem time gehennarum. Si non amas esse inter Angelos Dei, time esse inter angelos dia-

¹ Joan. 1, 1, et 14. — ² Matth. x, 32. — ³ Id. xv, 41.

boli. Si non amas esse in regno, time esse in camino ignis ardentis, inextinguibilis, sempiterni. Vincat in te prius timor, et erit amor. Timor pædagogus sit, non ipse in te remaneat, sed te ad charitatem, quasi ad magistrum perducatur.

SERMO CCCL¹.*De Charitate, II.*

I. DIVINARUM Scripturarum multiplicem abundantiam, latissimamque doctrinam, fratres mei, sine ullo errore comprehendit, et sine ullo labore custodit, cujus cor plenum est charitate : dicente Apostolo : « Plenitudo autem legis charitas². » Et alio loco : « Finis autem præcepti est charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta³. » Quis est autem finis præcepti, nisi præcepti adimpletio? et quid est præcepti adimpletio, nisi legis plenitudo? Quod ergo ibi dixit : « Plenitudo legis est charitas : » hoc etiam hic dixit : « Finis præcepti est charitas. » Nec dubitari ullo modo potest, quod templum Dei sit homo, in quo habitat charitas. Dicit enim et Joannes : « Deus charitas est⁴. » Hæc autem dicentes Apostoli et nobis charitatis excellentiam commendantes, non utique aliud, nisi quod comederant, ructuare potuerunt. Ipse quippe Dominus pascens eos verbo veritatis, verbo charitatis, quod est ipse panis vivus, qui de cœlo descendit : « Mandatum, inquit, novum do vobis, ut di-

¹ Alias de Tempore 39. — ² Rom. 1, 10. — ³ 1 Tim. 1, 5, et Florus ibid. — ⁴ 1 Joan. 1, 8.